ТАЈАНСТВЕНА ЕВРОПА: ДРАГОШ КАЛАЈИЋ СТАЗАМА ДОЛОМИТА

Колевка будуће ренесансе

Доломити су нешто много више и значајније од раја за алпинисте и смучаре

Пре три године, ступивши у канцеларију Умберта Босија, легендарног вође политичког покрета Лига Норд — данас на власти — опазио сам и то гласно исказао да је пословична ведрина његовог лица уступила место необично дубоком изразу забринутости. Лупио је шаком по примерку миланског дневника *Corriere della sera,* отвор еног на страници која је преносила свечарски говор, што га је Бил Клинтон, тада председник САД, дан раније прочитао пред званицама
Светског сусрета
у Фиренци:

„Како не бих био забринут! Да ли сте Ви прочитали Клинтонов говор? Јесте ли опазили шта каже за Падданију? Каже да амерички стручњаци сада пажљиво проучавају како је и зашто она привредно најразвијенија и најбогатија област у Европи. Питају се да ли је томе узрок верност традицији средњовековног корпоративизма! Ту смо, дакле! Ако се они тако помно занимају за нас — то значи да нам нешто гадно спремају."

Највећи део Паданије, односно северне Италије, чине јужни делови Алпа, Доломити. Знатан део тог привредног чуда чини одговарајућа индустрија туризма. Са становишта маса потрошачке цивилизације, Доломити су назив елитног простора летњих и зимских спортова, од планинарства и алпинизма до смучања. Бар у том домену писац ових редова дели мњење масе, остајући скоро трајно веран доломитским снежним стазама.

ТАМО ГДЕ ИСИЈАВА *ПЛАВА СВЕТЛОСТ*

Први разлог те верности зове се лепота. Реч је о величанственој лепоти којом се Доломити високо издижу над осталим пределима Алпа. Зато су немачки редитељи, посвећени врсти званој *алпски филм,* своја дела углавном снимали под врховима Доломита, како сведочи и најславнији, *Плава светлост,* са Лени фон Рифенштал у улози прелепе и врле а неправедно прогањане чаробнице.

Не последњи од тих разлога су смучарске стазе које су најближе путањи Сунца те изложене миловањима медитеранских ваздушних струја, дакле најсветлије и најпријатније, бар до пролећа, када се та предност мења уману, у *влажни,* гњецав снег, одвратан сваком правом смучару. Клима је толико блага да у Мерану палме већ више од једног столећа украшавају градска шеталишта.

Доломитски систем жичара је толико развијен и повезан да омогућује вишедневно дуге и кружне спустове смучкама кроз бескрајно чедна, недирнута пространства снежних наноса, кроз тајанствене шуме, низ вртоглаве врлети и питоме обронке, далеко од утабаних стаза за масе. И ако на таквом кружењу путник заноћи у крчми где долазе на чашицу пића и комшијског разговора само домаћи — имаће прилику да сретне те упозна посебно значајну вредност Доломита: његове људе.

Основу чине германски староседеоци чије врлине осведочава чињеница да их нису успеле привући сирене градова, нудећи лак и богатији живот, већ су остали верни својој слободи у лепоти природе, често по цену великих лишавања па и оскудица. Италијански део становништва углавном чине потомци аустроугарских миграција и Мусолинијевог пројекта постварења задатка који је изрекао чувени политичар уједињења Италије, Д'Ацељо: „Сад кад смо Италију ујединили — треба да створимо Италијане." Мусолини је све чинио да бар на разини државне управе подстиче циркулацију становништва дуж апенинске осовине. Испоставило се, због економских неједнакости, да је тај процес углавном водио од југа ка северу. Дакле, у Доломитима живе најбољи Јужњаци: потомци оних који су се усудили на пустоловину и неизвесност те били способни не само да издрже студ севера већ и ритмове радиности Северњака.

„НЕМОЈ ДА ПРОДАШ СВОЈУ ЗЕМЉУ, СВОЈ ЖИВОТ!"

Једне од дугих ноћи, крај камина у крчми сеоца Еген, високо изнад Болцана, нека старина ми је пришла те загледана у двоглавог орла, знамење Републике Српске на мојој ветровци, упитала, на мало искваренoм латинском језику:

„Како лепог орла носите, и још двоглавог, с круном! Никад нисам видео двоглавог орла. Да ли је то знак неке државе?"

Тако сам сазнао да у географском језгру Доломита живи и романски народ зван Ладини, који још увек говори једним од дијалеката вулгарног латинског. Вековима и миленијима одељени планинским ланцима између долина у којима живе, Ладини су свој језик разудили у пет идиома. Има их још тридесетак хиљада. Прошле године, у средњевековном замку-тврђави над San Martin in Badia, отворен је музеј повести и културе Ладина. Иза стола председника музеја, Хајнрих Хуберт указује на симболизам тврђаве:

„Као да сада ова тврђава идеално наставља да испуњава своју сврховитост. Биће она бедем за одбрану наших корена и наше културе којој прети да нестане под ударцима изградње хотелских комплекса и центара за смучање.”

Кораци намерника у музеј морају прећи преко камених плоча на улазу у које је утиснута много пута поновљена порука, исписана на пет идиома долина где живе Ладини:

„Немој да продаш своју земљу, свој живот!”

Преписујем један идиом: *Ne ste a vene tua tera, tua vita*.

Објашњава Хајнрих Хубар:

„Та порука је опсесивно понављана на пет идиома јер треба да нас стално позива како не бисмо заборавили ко смо. У противном, изгубићемо наш идентитет.”

РУЖИЧЊАК КРАЉА ПАТУЉАКА

Метафизичко језгро културног идентитета становника Доломита је садржано у легенди о краљу патуљака Лаурину и његовом светом Ружичњаку, који је гајио на месту где се данас уздижу литице масива Латемар. Писац ових редова већ је превео на српски језик ту легенду посредством казивања једног од јунака романа *Последњи Европљани*:

„Према легенди, ту је, у давним временима, гајио свете руже, нечувене лепоте, краљ патуљака Лаурин. Ружичњак је био ограђен од недостојних нитима светости и тајне, све док нису дошли зли људи, који су мрзели лепоту и завидели онима што је умеју осетити, волети и гајити. Заробили су краља патуљака и кренули да униште његов ружичњак. Тада је краљ Лаурин својом магијом скаменио свој врт за сва времена е да би га заштитио. Само под последњим зрацима Сунца, на неколико минута, већ вековима и миленијима, људима се указује прилика да сагледају лепоту светог Ружичњака, што нас трајно подсећа на Хипербореју… и призива Хипербореји."

Прву верзију те легенде прочитао сам у књизи *Луциферов двор*, путопису кроз паганску Европу, чији аутор Ото Ран сматра да су творци Старог завета под именом „носилац светлости" проклињали Аполона. Узгред речено, Ранову теорију о катарским изворима трубадурског песништва је украо те приказао као своју, у студији
Љубав и Запад
,
духовни отац Европске уније, Дени де Ружмон. Ранову књигу сам читао, напрежући вид, у једном сутону, пре десетак година, враћајући се са смучања, пењући се споро, у
панцеркама,
снежном стазом ка свом станишту. На месту где Ран каже како људи сваке вечери излазе из својих домова да немо контемплирају појаву Ружичњака — застао сам да бих осмотрио пут пред собом. Видео сам пут и низ домова пред којима су стајали њихови укућани, немо загледани, озарених лица и погледа, ка некој висини. Окренуо сам поглед ка тој страни и тада први пут угледао Ружичњак. Нисам знао да боравим под његовом светлошћу. Последњи зраци Сунца преобразили су иначе сиве стеновите литице Латемара у ватрено злато, истицано тамном модрином северног неба а прожето руменилом неког унутарњег цветања. Као и у роману
Последњи Европљани
, и тада су, у величанственој тишини, испред златосјајних литица, као чувари хиперборејског злата, летели сури орлови.

Ваља истаћи да Доломити истрајно привлаче миграције најсмелијих и најодлучнијих међу Европљанима, згађених животом у метрополама што се силом демоније лихварске економије брзо и све брже преображавају у метастазе „трећег света", налик Бошовим призорима пакла. Сваки пут кад одем у сеоца под врховима Доломита упознајем нове придошлице, отпаднике или устанике против модерне цивилизације Запада, којима развој технологије комуникација омогућује да и даље обављају своје послове, али на поузданој, висинској дистанци. Можда ће Доломити бити колевка новог препорода западног дела Европе, као што је то некад била Тоскана, прибежиште јеретика и бунтовника током средњег века, што су образовали посебни тип људи које је њихов припадник, Курцио Малапарте, звао *проклети Тосканци*. Једно је извесно: на изборима

они скоро листом дају поверење Лиги Норд.
<

Објављено: уторак, 12. јул 2016, 00:46h